

УДК 334

DOI 10.31732/2708-339X-2024-13-A17

ДИНАМІКА ЗМІСТУ ПРИВАТНОЇ (РОЗШУКОВОЇ) ТА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Француз А.Й.,

*Герой України, Заслужений юрист України,
доктор юридичних наук, професор
Університет економіки та права «КРОК»
м. Київ, вул. Табірна, 30-32, Україна, 03113
e-mail: anatoliyjf@krok.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2861-1252>*

Горобець Я.С.,

*здобувачка ступеня вищої освіти «Магістр»
Університет економіки та права «КРОК»
м. Київ, вул. Табірна, 30-32, Україна, 03113
e-mail: HorobetsYS@krok.edu.ua*

DYNAMICS OF THE CONTENT OF PRIVATE (INVESTIGATION) AND LAW ENFORCEMENT ACTIVITIES

Frantsuz A. Yo.,

*Hero of Ukraine, Honored Lawyer of Ukraine,
Doctor of Legal Sciences, Professor,
Head of the Department of State and Legal Disciplines of «KROK» University
Kyiv, Tabirna St., 30-32, Ukraine, 03113
e-mail: AnatoliyFJ@krok.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2861-1252>*

Horobets Y. S.,

*graduate of the Master's degree of
«KROK» University
Kyiv, Tabirna St., 30-32, Ukraine, 03113
e-mail: HorobetsYS@krok.edu.ua*

Анотація. У науковій статті досліджено та подано визначення сутності та характеристик приватної детективної діяльності в Україні, класифікація розшукової і правоохоронної діяльності та правовий статус приватних детективів в Україні. Аналіз теоретичних аспектів і законодавчого регулювання організаційних основ дій приватних детективів під час надання допомоги в розшуковій діяльності. В українському законодавстві є прогалина в цьому питанні, не визначив правовий статус фізичної особи, що здійснює приватну детективну діяльність (приватного детектива); особливі підстави й умови ліцензування відповідної діяльності; порядок утворення та статутні вимоги до юридичних осіб, які спеціалізуються на приватній детективній діяльності. Динаміка змісту приватної (розшукової) та правоохоронної діяльності є важливим аспектом, який вимагає глибокого аналізу в контексті сучасних соціальних, економічних та правових реалій. Забезпечення балансу між приватними інтересами і суспільними потребами, а також правовою захищеністю всіх учасників цього процесу, залишаються основними завданнями для законодавців, дослідників та практиків у цій сфері. Аналізу цієї та інших проблем різного характеру, пов'язаних зі збиранням і використанням речових доказів особою, що здійснює приватну детективну діяльність, приділено увагу в нашій статті. Важливо також створити дієву систему взаємодії між приватними детективами і правоохоронними органами, що сприятиме не лише підвищенню ефективності розслідувань, але й зміцненню довіри громадян до системи правосуддя. Безпека є одним із найважливіших факторів розвитку країни.

Ключові слова: приватна детективна діяльність, правове регулювання приватної детективної діяльності, приватні детективи, інститут приватної детективної діяльності, правоохоронні органи, аспекти.

Формул: 0, **рис.:** 0, **табл.:** 0, **бібл.:** 5.

Abstract. The scientific article explores and presents the definition of the essence and characteristics of private

detective activity in Ukraine, the classification of detective and law enforcement activities, and the legal status of private detectives in Ukraine. An analysis of theoretical aspects and legislative regulation of the organizational foundations of the actions of private detectives when providing assistance in detective activities. There is a gap in Ukrainian legislation on this issue; it has not defined the legal status of an individual engaged in private detective activity (private detective); special grounds and conditions for licensing the relevant activity; the procedure for formation and statutory requirements for legal entities specializing in private detective activity. The dynamics of the content of private (detective) and law enforcement activities is an important aspect that requires in-depth analysis in the context of modern social, economic, and legal realities. Ensuring a balance between private interests and public needs, as well as legal protection of all participants in this process, remains the main tasks for legislators, researchers, and practitioners in this area. The analysis of this and other problems of various natures related to the collection and use of physical evidence by a person engaged in private detective activities is given attention in our article. It is also important to create an effective system of interaction between private detectives and law enforcement agencies, which will contribute not only to increasing the efficiency of investigations but also to strengthening citizens' trust in the justice system. Security is one of the most important factors in the development of the country.

Keywords: private detective activity, legal regulation of private detective activity, private detectives, institute of private detective activity, law enforcement agencies, aspects.

Formulas: 0, fig.: 0, tabl.: 0, bibl.: 5.

Постановка проблеми. Проблематика дослідження насамперед полягає у тому, що питання правового регулювання приватної детективної (розшукової) діяльності є недостатньо вивченим у сучасній правовій науці, також в Україні правовий статус приватних детективів наразі не має чіткої законодавчої регламентації, проте фактично приватною детективною діяльністю займаються не лише фізичні, а й юридичні особи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідники які працювали над проблемкою дослідження даного питання: А. Старушкевич, М. Сібільов, І.О. Бровченко, О.Ю. Чередниченко, К. Ю. Ісмайлова, О.Є.Користіна, П.О. Попов, М.Г. Мусієнко, С.С. Юрко, В.І. Гришко, Мулявка Д. Г. та інших.

Виклад основного матеріалу дослідження. Останнім часом в Україні досить гостро постає проблема правового врегулювання приватної детективної діяльності. Зниження довіри до правоохоронних органів та низька ефективність системи протидії злочинності вимагають вжиття нестандартних засобів нівелювання негативного впливу деліктів на розвиток суспільних відносин. Витоками нормативно-правового закріплення статусу правоохоронних органів у часи незалежності України є Конституція України [1].

Удосконалення системи публічного управління ставить на порядок денний питання щодо визначення тих прогалів у правовому регулюванні, наявність яких не дає змоги ефективно реалізовувати права, свободи та інтереси учасників суспільних

відносин. До вказаної категорії належать і приватні детективи та їх об'єднання, а також фізичні та юридичні особи, які користуються детективними послугами [6, с. 851].

Особливістю підходів до сутності правового регулювання, зумовлених різноманітністю підходів до право розуміння, є те, що кожен з цих підходів має своє обґрунтування, свій понятійно-логічний апарат, а вибір одного з них врешті-решт залежить від дослідника і зумовлений специфікою та завданнями певного дослідження. Виділення ж найбільш загальних закономірностей кожного підходу дає змогу розглянути феномен правового регулювання у таких аспектах. Так, в інструментальному аспекті правове регулювання – це частина (елемент) правового впливу держави на суспільні відносини за допомогою специфічних правових засобів (норм права, правовідносин, актів реалізації права) з метою упорядкування, закріплення, охорони і розвитку суспільних відносин; виходячи з теорії позитивного права, правове регулювання – нормативно-організаційний вплив на суспільні відносини, що здійснюється як за допомогою спеціальних правових засобів, так і завдяки іншим правовим явищам, до яких належать правосвідомість, правова культура, принципи права.

В інституційному аспекті правове регулювання – це процес, наслідками якого є здійснення цілеспрямованого правового впливу держави на суспільні відносини. У нормативно-юридичному аспекті правове регулювання – це здійснюване за допомогою спеціальних юридичних засобів упорядкування суспільних відносин, що включає їх

юридичне закріплення, охорону, контроль за їх стабільністю та відновлення у разі порушення. У діяльнісному аспекті правове регулювання – це діяльність держави, її органів і посадових осіб, а також уповноважених на те громадських організацій щодо встановлення обов'язкових для виконання юридичних норм (правил) поведінки суб'єктів права, їх реалізації в конкретних відносинах та застосування державного примусу до правопорушників з метою досягнення стабільного правопорядку в суспільстві [7, с. 159].

Адміністративно-правове регулювання як окремий вид правового регулювання має розглядатися, виходячи із визначених вище принципів.

Отже, адміністративно-правове регулювання приватної детективної діяльності являє собою упорядковуючий вплив на суб'єктів суспільних відносин з метою визначення цілей, завдань, методів, способів вказаного виду діяльності, її принципів, прав, обов'язків та юридичної відповідальності приватних детективів тощо. Чому це регулювання є саме адміністративно-правовим? Тому що в його основі лежить публічний інтерес, пов'язаний зі створенням в Україні надійного механізму реалізації прав і свобод людини і громадянина, а також системи протидії злочинності. Одним з учасників адміністративно-правового регулювання приватної детективної діяльності завжди є держава в особі її органів та посадових осіб [3, с. 144].

Створення інституту приватної детективної діяльності є актуальним насамперед у контексті запобігання злочинності в Україні. На жаль, нинішні інститути державних детективів (слідчих) не здатні у повній мірі реалізувати кримінально-правову політику через низку процесуальних аспектів, що пов'язані із чітким законодавчо визначеним алгоритмом реалізації завдань та функцій. Безперечно, розширення переліку суб'єктів запобігання кримінально-протиправній діяльності в країні розширить можливості визначення законодавчих прогалів, а також виявить додаткові сфери, що не у повній мірі захищені від протиправного впливу. Отже, розвиток приватних детективних агентств є одним із потенційно ефективних способів

удосконалення кримінологічної політики у державі [4, с. 2].

Приватний детектив – фізична особа, яка здійснює приватну детективну (розшукову) діяльність на підставах та в порядку, що передбачені цим Законом. Приватна детективна (розшукова) діяльність – дозволена органами Національної поліції України незалежна професійна діяльність приватних детективів або приватних детективних підприємств (агентств) щодо надання клієнтам на платній договірній основі детективних послуг з метою захисту їхніх законних прав та інтересів на підставах та в порядку, що передбачені цим Законом. Самоврядування приватного детектива - гарантоване державою право приватного детектива самостійно вирішувати питання організації приватної детективної (розшукової) діяльності в порядку, встановленому цим Законом [5]. Нормативно-правове закріплення правового статусу приватних детективних агентств виконувало би допоміжну функцію у межах спільної діяльності із правоохоронними органами, а також сприяло розвитку нового стратегічного напрямку спеціально-кримінологічного запобігання. Розширення переліку суб'єктів запобігання кримінально протиправним діянням надасть можливість перерозподілити як обов'язки та функції, так і пріоритети у вирішенні першочергових завдань щодо зниження злочинності в країні.

Висновки і пропозиції. Законодавче врегулювання приватної детективної діяльності як комплексу недержавних заходів, спрямованих на вдосконалення механізму забезпечення конституційних прав і свобод людини, захист законних прав та інтересів юридичних осіб, дасть змогу не тільки вивести із «тіні» десятки й сотні різних охоронних та інших підприємницьких структур, які підпільно займаються приватною детективною діяльністю, але й забезпечити додаткові надходження в бюджет і створити нові робочі місця, що має неабияке значення в умовах кризової ситуації. На сучасному етапі розвитку українського суспільства виникла необхідність законодавчого врегулювання питань, пов'язаних з приватною детективною (розшуковою) діяльністю. Підходи до визначення поняття приватно-розшукової

діяльності свідчать про складність і багатогранність цього явища. Різні законодавчі та наукові джерела пропонують варіативні тлумачення, проте всі вони сходяться на тому, що приватний розшук є самостійною професійною діяльністю, яка ґрунтується

на договірних засадах і спрямована на збір інформації в інтересах замовника. Однією з ключових характеристик є незалежність приватного детектива, що відрізняє його від працівників державних правоохоронних органів.

Література:

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30. ст. 141.
2. Гришко В.І. Розвиток недержавної правоохоронної діяльності в Україні: історико-правове дослідження. Держава та регіони. Сер. Право. 2018. Вип. 3. С. 146-150.
3. Мулявка Д. Г. Адміністративно-правові аспекти Правового регулювання приватної детективної Діяльності в Україні. Правове забезпечення адміністративної реформи. 2019. С. 143-145.
4. Ольга Кукуйук, Приватна детективна діяльність в Україні. Юридична газета. 2023. С. 1-3.
5. Проект Закону України «Про приватну детективну діяльність» від 04.02.2020 р. Відомості Верховної Ради України. 2020. № 3010. С. 16.

Refences:

1. Constitution of Ukraine (Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (VVR), 1996, No. 30, p. 141).
2. Hryshko V.I. Development of non-state law enforcement activities in Ukraine: historical and legal research. State and regions. Ser. Right. 2018. Vol. 3. P.146-150.
3. Mulyavka D. G. Administrative-Legal Aspects of Legal Regulation of Private Detective Activity in Ukraine. Legal support of administrative reform. 2019. Pp. 143-145
4. Olga Kukuyuk, Private Detective Activity in Ukraine. Yurydychna Gazeta. 2023. Pp. 1-3.
5. Draft Law of Ukraine «On Private Detective Activity» of 04.02.2020. 2020. N 3010. P. 16.

Стаття надійшла до друку 20 вересня 2024 року